

TÜRKİYE'DE GENÇLİK SOSYOLOJİSİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Burcu DOĞAN KOÇER*

Öz

Literatür taraması yöntemi ile hazırlanmış olan bu çalışmanın amacı erken Cumhuriyet döneminden yakın geçmişe, ülkemizde gençler ile ilgili yapılmış olan araştırma ve çalışmaların bir derlemesini sunmaktır. Bir ülkenin geleceği olarak görülen gençlerin durumlarını, sorunlarını, hayata yaklaşımlarını anlamak toplumsal yapının genel durumuyla ilgili bilgilendirici olmaktadır. Ülkemiz sosyolojisinin araştırma alanlarındaki içeriksel değişim, gençlik sosyolojisi araştırmalarında da görülmüştür. Türkiye Gençlik Çalışmaları Bibliyografyasındaki bilgiler ışığında, bilimsel araştırmaların tematik olarak daha çok gençlik problemleri, gençlerin eğitimi, üniversite yaşantıları, gençlik kültürü, gençlik ile kimlik konuları üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Cumhuriyet tarihi süresince gençlikle ilgili konulara duyulan ilginin, çoğu kez düşünsel bir tavır ve gençlikle ilgili görev merkezli bir beklentiye dayalı olarak oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda, 1923'le 1950 senelerinde nicel veya nitel alan çalışmalarından çok tahmin, gözlem ve tecrübeler ile biçimlenmiş gençlik araştırmaları yaygınlaşmışken 1950'li yılların ardından alan araştırmasına dayalı, sayısal veriler çerçevesinde yapılan, nicel metodun kabul edildiği gençlik araştırmaları öne çıkmakta, 1950 ve 1968 senelerinde, üniversitede okuyan öğrencilerin problemleri, boş vakit çalışmaları, politik yönelimleri ve tavırları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1960'lı yılların başından başlayarak "survey" türü araştırmaların başlamış olduğu da gözlenmiştir. 1970'li senelerde gençlikle ergenlik psikolojisi üzerine ilk eserlerin yayımlandığını görmüştür. İlerleyen yıllarda gençlerin politik duruşları ve ülke meseleleri ile bağlantılı yaklaşımları üzerinde duran araştırmalar yoğunluk kazanırken 1980 sonrası dönemde araştırmaların üniversite gençliği ve onların sorunlarına ağırlık verildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Gençlik Sosyolojisi, Gençlik Çalışmaları, Gençlik Araştırmaları.

A Literature Review on Youth Sociology Studies in Türkiye

Abstract

The purpose of this study, conducted using the literature review method, is to present a compilation of research and studies conducted on young people in our country from the early Republican period to the recent past. Understanding the situations, problems, and approaches to life of young people, who are considered the future of a country, provides insight into the overall state of the social structure. Changes in themes within the field of sociology in our country have also been observed in studies focusing on youth. According to the information in the Turkish Youth Studies Bibliography, scientific research is primarily focused on issues related to young people, such as youth problems, generational conflicts, youth education, youth culture, and identity issues. Throughout the history of the Republic, interest in youth-related issues has been based on a conceptual attitude and an expectation centered on the responsibilities of the youth. Initially, youth studies were based on predictions, observations, and experiences rather than quantitative or qualitative field studies between 1923 and 1950. However, after the 1950s, youth studies shifted towards field research, utilizing numerical data, and emphasizing quantitative methods. From 1950 to 1968, the focus was on the problems of university students, their leisure activities, political affiliations, and attitudes. "Survey" type research began in the early 1960s, and in the 1970s, the first studies on youth and adolescent psychology were published. In the following years, research shifted towards the political views of young people and their positions on national issues. After the 1980s, research began to concentrate on university students and their challenges.

Key Words: Youth, Youth Sociology, Youth Studies, Youth Research.

* Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. e-posta: brcdgnkck@gmail.com
ORCID: 0009-0009-5349-3447

GİRİŞ

Sosyoloji biliminin alt alanlarından birisi olan “Gençlik Sosyolojisi” sahasında, gençlik kavramı toplum bilimsel çerçevede, mikro ve makro olarak incelenir. Türkiye’de gençlik, gençlik dönemi ve gerçekliği sosyolojik bağlamda ele alınmasının yanı sıra, bilhassa eğitim ve psikolojinin konusu olmuştur. Hem ülkemizde hem de dünya genelinde gençlik ve gençlik olgusunun toplum bilimsel bakımdan incelenmesi, II. Dünya Savaşı’nın ardından başlamış ve bilhassa 1968’deki öğrenci hareketlerinin ardından çoğalmıştır. 1970’li senelerde gençlik sosyolojisi alanındaki çalışmalar devam etmiş, 1985’de gençlik senesinin ülkemizde de kutlanması ile beraber gençlikle ilgili mevzular çeşitli disiplinler tarafından ele alınmıştır.

Ülkemizde gençlik sosyolojisi alanındaki çalışmaların, genellikle gençlik çalışmalarıyla beraber ele alınması bütünsel analiz için daha fonksiyonel olabilmektedir. Bu bağlamda, Yaman (2012) tarafından gerçekleştirilen incelemeye göre, ülkemizdeki gençlikle ilgili çalışmalar, 1923-2012 senelerinde toplam 5000’in üstünde bir yayına karşılık gelmektedir. Bunlar arasında, 2500 makale, 1500 tez ve 1000 adet kitap olduğu gözlemlenmiştir. Bu alan yazın taraması esnasında, gençlikle ilgili çalışmaların yalnızca akademik alanın ilgi merkezinde biçimlenmediği anlaşılmıştır. Akademik yayınlara, dahil oldukları disiplinler çerçevesinde bakıldığı zaman, tümüne yakınının toplumsal bilimler sahasında olduğu, bu yayınların arasında en büyük payı da eğitimcilerin sahip olduğu anlaşılmıştır. Eğitimle ilgili bilimleri nicelik açısından sırası ile psikoloji, sosyoloji, toplumsal hizmet ve ilahiyat sahaları izlemektedir (Yaman, 2013, s. 116-117).

1992-1999 yıllarında YÖK veri tabanına kaydedilmiş olan ülkemizdeki lisansüstü programlarda yapılan tez çalışmalarında “gençlik” ile “ergenlik” anahtar sözcükleri tarandığı zaman konuyla alakalı toplam 74 tezin bulunduğu görülmüştür. En fazla tez çalışmasının psikoloji sahasında yapıldığı (29 tez), bunu sırası ile eğitim (16 tez) ve sosyoloji (9 tez) takip ettiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra spor, işletme, çevre mühendisliği ve hemşirelik vb. öteki bilim dalları (13 tez) ve ilahiyat sahasında (5 tez) gençlik ile alakalı araştırmaların gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bunların yanı sıra, YÖK veri tabanında 2000’le 2021 senelerinde gençlik ile alakalı sosyoloji bölümlerindeki tezler taratıldığı zaman, 29 adet yüksek lisans, 11 adet doktora tezi olmak üzere toplamda 40 lisansüstü çalışmanın yapıldığı anlaşılmıştır.

Türkiye Gençlik Çalışmaları Bibliyografyasındaki bilgiler ışığında, bilimsel araştırmaların tematik olarak daha çok gençlik problemleri, gençlik çalışmaları, nesil çatışması, gençlerin eğitimi, gençlik kültürü, gençlik ile kimlik konuları üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Akademik dışında yapılan çalışmalarda gençlere öğüt verme ve ideolojik olarak perspektif kazandırma gayretiyle gençlik dönemini ülküselleştirme tutumu ön plana çıkmaktadır. Akademik dışındaki çalışmaların özünde bu model, 1923 yılından günümüze gençliği inceleyen yazarların birçoğunda genel bir yaklaşım şekli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu da Cumhuriyet tarihi süresince gençlikle ilgili konulara duyulan ilginin, çoğu kez düşünsel bir tavır ve gençlikle ilgili görev merkezli bir beklentiye dayalı olarak oluştuğunu işaret etmektedir.

Özellikle bu çalışmalarda, ülkemizde siyasi ve sosyal çalkantıların fazlaştığı askeri darbelerin olduğu dönemler başta olmak üzere, hemen hemen tüm siyasi iktidarların yapısına dayalı olarak değişen ve yeniden biçimlenen bir gençlik imajının mevcudiyetinden bahsedilebilir. Bundan dolayı tarihi olarak gençlikle ilgili üretilen çalışmaların bazen azalıp bazen artmasında siyasi ve sosyal değişmelerin belirleyici olduğu kolayca anlaşılabilir (Yaman, 2013, s. 117). Bu da toplum bilimsel çerçeveye göre gençlikle ilgili çalışmaların konu ve ilgi sahasının farklılaşmış olmasının göstergesidir. Bu bağlamda bu çalışmanın alanla ilgili gerçekleştirilen ve öne çıkan çalışmaları derlemesi açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada ülkemizde gençlik sosyolojisi ile ilgili gerçekleştirilmiş olan çalışmaların bir derlemesinin yapılması hedeflendiğinden literatür taraması yöntemi uygun bulunmuştur. Akademik araştırmalar, önceden gerçekleştirilmiş olan çalışmalar incelenerek ilerletilir. Belirli alanlarda gerçekleştirilen çalışmaların alana katkı sağlayabilmesi açısından öncesindeki çalışmalardan haberdar olunması araştırmacının özgün bir çalışma gerçekleştirebilmesi açısından önemlidir. Akademik araştırmalarda literatür taraması olarak adlandırılan bu süreç araştırma konusu ile ilgili daha önce yayınlanan eserlerin araştırılması, bulunması, incelenmesi, okunması, tasnif edilmesi, özetlenmesi ve sentez edilmesi gibi çalışmalarını içermektedir. Literatür taramasının farklı amaçlarını Bourner (1996) şu şekilde ifade etmiştir: *“araştırmanın mevcut bilgi ve fikirlerden oluşan bir platform üzerinde yükselmesini sağlamak, aynı alanda çalışan diğer insanları tanımak ve fikirlerine yer vererek haklarını teslim etmek, araştırma konusunda bilgi seviyesini artırmak, araştırma alanında çığır açan, ufuk kazandıran eserleri belirlemek, araştırmaya entelektüel bir içerik kazandırmak, araştırmayı diğer çalışmalarla ilişkili bir yere yerleştirmek, karşıt görüşleri belirlemek, araştırmaya derinlik kazandırmak, bir alanda önceden yapılmış çalışmalara ulaşılabileceğini göstermek, araştırma konusu ile ilgili olan bilgi ve fikirleri belirlemek, araştırma ile ilgili olabilecek yöntemleri tanımlamak”*.

BULGULAR

1914 senesinde İstanbul Darülfünun’da, Ziya Gökalp’in kurduğu sosyoloji bölümü milat olarak alındığında sosyolojinin ilk dönemlerinde, sosyoloji alan yazını çerçevesinde, direkt olarak gençleri konu alan bir kitap veya makale olmamasına karşın gençlikle ilgili yorumlarıyla ön plana çıkan ilk aydın Ziya Gökalp’tir. Gökalp, *“Terbiyenin sosyal ve kültürel temelleri I”* başlığıyla toplanan yazılarında bir gençlik krizinden bahsetmiştir, din ile akıl, din ile örf arasında sıkışan ve yönlendirilmesi gereken bir gençlikten bahsetmiştir. Sadak (1917), gençliğin eğitilmesiyle terbiye edilmesi hususunda düşüncelerini paylaşmış, bilhassa Birinci Dünya Savaşı’nın gençlik üstündeki etkilerine dikkatleri çeken bir makaleyle gençlik konusunda neler yapılacağını sıralamıştır. Erişirgil (1924-1927) yılları arasında gençlikle ilgili çalışmalarına ağırlık verirken Baltacıoğlu (1935-1939) süresince gençliğe özellikle tavsiyeler şeklinde eserler kaleme almıştır.

Direkt olarak gençlikle ilgili gerçekleştirilen ilk detaylı çalışma, Erişçi’nin (1938) *“Türkiye’de gençlik meselesi”* isimli eseridir. Erişçi’nin eserinde erken dönemdeki Cumhuriyetçi yaklaşımın izleri görülmekte; gençlerin devrimlerle yeni kurulan ulus-devlete kalben bağlı, çağdaş eğitim sistemiyle başarıyı elde edecek olan ve fazla çalışması istenen bir toplumsal katman olarak tanımlandığı görülmektedir. Gençlik kavramını davranışsal ve zihinsel inşa etmek için tavsiyeleri kapsayan yayınlardaki ana hedef “ulus devlete sadık” olan yurttaşlar yetiştirmektir. Bu bağlamda, 1923’le 1950 senelerinde nicel veya nitel alan çalışmalarından çok tahmin, gözlem ve deneyimler ile biçimlenmiş gençlik araştırmaları yaygınlaşmışken 1950’li yılların ardından –Amerikan sosyolojisinin de etkisiyle– alan araştırmasına dayalı, sayısal veriler çerçevesinde yapılan, nicel metodun kabul edildiği gençlik araştırmaları da yapılmıştır (Yaman, 2013, s. 123-127).

1950’li ve 1960’lı senelerde ülkemiz gençliği üstüne gerçekleştirilen araştırmalar, alan yazında ilk sistemli ve kapsamlı gençlik araştırmalarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Söz konusu gençlik araştırmalarının ilk örneklerini psikologlarla sosyologların yaptığı saha çalışmaları oluştururken, ardından üniversitelerin yanında kimi devlet kuruluşlarının da gençlik üstüne çalışmaların gerçekleştirildiğine şahit olunmuştur. 1950 ve 1968 senelerinde ön plana çıkan konular şunlardır: Üniversitede okuyan öğrencilerin problemleri, boş vakit çalışmaları, politik yönelimleri ve tavırları şeklinde kategorize edilebilmektedir (Yaman, 2013, s. 118). 1960 yılların başından başlayarak survey türü araştırmaların başlamış olduğu da gözlenmiştir.

1970’li senelerde gençlikle ergenlik psikolojisi üzerine ilk eserlerin yayımlandığını görülmüştür. 1970’li senelerdeki bir başka gelişme de gençlerin siyasal mücadelesi olmuştur. Bu çerçevede gençlere tavsiyelerde bulunma, doğru yolu gösterme şeklindeki çalışmalar hâlâ yapılmaktadır (Çok ve Çelen, 2001, s. 180). Abadan’ın (1961) “*Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetleri*” başlıklı uygulamaya dönük çalışması, gençlik sosyolojisi alanındaki önemli araştırmalardandır. Abadan, bu çalışmasında üç ideal tipi geliştirmiştir. İlki “müstakbel idareci-önder” tipidir. Bu tür gençler ilerici, münevver ve Atatürkçü gençlerdir. İkincisi “mesleğe bağlı gelenekçi” tiplerdir. Bunlar, daha gelenekçi bir kişilerdir ve mesleki formasyonu öne alırlar. Üçüncüsü de “maddeci başarıcı-manager” tiplerdir. Bunlar, ekonomik ve teknik sorunlara öncelik verir, tekin siyasete ilgisizdir (Abadan, 1961, s. 123-124).

Gençlikle ilgili araştırmalar çerçevesinde başka bir araştırmada Ozankaya’nın (1966) “*Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimleri*” isimli çalışmasıdır. Ozankaya, 1960’dan sonra siyasi bir aktör olarak ortaya çıkan ve gittikçe artan gençlik olaylarının yönünü, siyasi gidişatı, gençlerin düzen ile sistemle ilgili fikirlerini çözmeye gayret etmektedir (Yaman, 2013, s. 128). Ülkemizde 1968 öğrenci olaylarının incelenmesi, Ankara Üniversitesi’nde 25-27 Kasım 1968’de “*1968 yılı öğrenci hareketleri (dünyada ve Türkiye’de)*” başlıklı kongre yapılmıştır ve sunulan tebliğler 1969 senesinde Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

1970’li senelerdeki öğrenci hadiseleri, “ideolojik yönelimler, şiddet, rejime ve düzene karşı olmak vb.” başlıklarını inceleyen en detaylı ve veri toplamaya dayalı araştırmayı Kışlalı (1974) yapmıştır. Gençlikle ilgili hareketler hususundaki teorik bilginin yanında Atatürk ve Hacettepe Üniversiteleri gençlerinin üstünde bir çalışmanın da devam ettirildiği bu araştırmada öteki devletler gözlemlenen durum da dikkate alınıp değerlendirilmeler yapılmıştır (Çok ve Çelen, 2001, s. 166). Ülkemizde 1970’li senelerde gençlerin önde olduğu siyasi şiddet eylemlerini anlamak üzere militan gençlik üstüne gerçekleştirilen iki araştırma önemlidir. Ergil’in (1980) “*Türkiye’de terör ve şiddet*” isimli çalışması, 1980 darbesinden sonra Ankara hapishanesinde tutuklu olan 162 sağ ve 125 sol görüşlü kişiyle yapılan anketlere dayalıdır. Bir diğer araştırma ise, Keleş ve Ünsal’ın (1982) “*Kent ve siyasal şiddet*” isimli çalışmalarıdır. 1979 yılında, yani siyasi şiddetin fazla olduğu evrede yapılan ve 1982 senesinde yayınlanan çalışmanın bir kısmı militanlarla ilgilidir (Lüküslü, 2009, s. 89-90). Gençlikle ilgili hareketler çerçevesinde öteki bir yapıt, Gürses ve Gürses’in (1979) “*Dünya’da ve Türkiye’de gençlik*” isimli araştırmasıdır. Öğrenci hareketlerinin sürdüğü dönemde yayımlanan kitap, komünist bir dünya görüşüyle yazılmıştır (Yaman, 2013, s. 130).

Siyasi şiddetin haricinde ülkemizin sosyal yapısında önemli bir değişmeye karşılık gelen ve 1950’li senelerde başlayan kırsaldan şehre göç süreci ile oluşan gecekondu yerleşimlerin bilhassa gençler üstündeki tesiri toplum bilimsel çalışmalara konu olmuştur. Bu çerçevede, şehirleşme sürecindeki gecekondu kültürü ve bundan dolayı gecekonducularda yaşamını süren gençleri inceleyen önemli bir araştırma, Gökçe’nin (1976) “*Gecekondu gençliği*” isimli çalışmasıdır. Araştırmayı gençlik çalışmaları çerçevesinde önemli hale getiren temel husus, 1950’li senelerde başlayan süratli şehirleşmeyle göçlerin büyük kentlerde yarattığı sosyal değişimin seyrine ilişkin gençlik konusu üstünden ayrıntılı bir analiz sunmasıdır. Gökçe’nin araştırmasını daha evvelki araştırmalardan farklılaştıran ana nokta, eserin girişinde gençlik ve gençlik kültürü-altkültürüne ilişkin teorik tartışmalara yer verilmesidir. Çalışmada Ankara ölçeğinde gecekondu bölgelerinde hemen hemen 1000 hanede 1200 gence, başlarındaki ana problemler üstünden anket yapılmıştır. Araştırmanın neticesinde gecekonducularda yaşayan gençliğin eğitiminden barınmasına, meslek edinmesinden aile içi ve öteki toplumsallaşma münasebetleriyle ilgili birçok ipucuna ulaşılmıştır; bu manada bilhassa bir alt-kültür grubu olan gecekonducularda yaşayan gençliğin sosyal ve kültürel analizi yapılmıştır. Gecekonduculardaki gençlerin toplum bilimsel bakımdan irdelenmesi köy ve şehir arasında kalan eklektik bir kültüre sahip olan gecekondu bölgelerinin kültürünü öğrenmek bakımından önemlidir.

Köylerdeki gençler de toplum bilimi olarak incelenmiştir. Atalay'ın (1979) "*Köy gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma*" isimli araştırması köyde yaşayan gençlerin toplumsal profiline ilişkin bilgi verir. Bu araştırma köydeki gençlerin kapalı köy toplumunun geleneksel kültürüne bağlı kişiler olma halini aştıkları anlaşılmaktadır. Gençlik köy haricine açılmaya, süratle değişim yaşamaya ve köyde bulunan yetişkin nesil ile çatışmaya başlamıştır. Gençlik arasında çekirdek aileyi benimseme, büyüklere bağımlılığın azalması, eş tercihinde gençlerin bireysel seçimine önem verilmesi vb. daha az geleneksellik bağlamında bir tavır değişimi olduğu ifade edilmektedir (Çok ve Çelen, 2001, s. 166). Yine Burcu'nun (1999) "*Köy gençliği üzerine sosyolojik bir inceleme: Rize-Armağan köyü gençliği*" isimli çalışmasında köydeki gençlerin sosyo-kültürel profili, gelecek beklentileri ve karşı karşıya kaldıkları problemleri alan araştırmasıyla ortaya konmuştur.

1968-1980 senelerindeki araştırmalarda büyük ölçüde gençlik-öğrenci olaylarını incelemeye gayret eden, bilhassa üniversitedeki öğrencilerin beklentilerine ve problemlerine odaklanan, gençlik hareketlerinin politik yönlerinden hareket ederek sağ veya sol ideolojiye sahip olan gençlerin fikir ve aksiyon dünyalarıyla ilgili araştırmalar ön plana çıkmıştır. Bu dönemde üniversitelerdeki lisansüstü çalışmalarda da gençlikle ilgili eski dönemlere göre ciddi bir yoğunlaşma vardır. Gençliğin genel problemlerine yönelen araştırmaların yanında bilhassa öğrenci hareketlerinin yapısını ele alan, üniversitedeki eğitimin tekrar değerlendirilmesini sağlayan ve ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra başlayan ve 1970'ten sonra süratlenen şehirleşme süreçleri etrafında çalışmalar yapılmıştır (Yaman, 2013, s. 119).

1980 darbesiyle ülkemizde siyasetin uzun bir süre ertelenmesi, gençlik hareketleriyle teşkilatlarının darbeyi hazırlayan ana etken olarak nitelendirilip suçlanması ve kanuni olarak cezalandırılması, kaçınılmaz bir şekilde ülkemizde gençlik sorununun baştan sona tekrar tanımlandığı bir evreye girildiğini de göstermektedir. Bu çerçevede 80'lerin ilk yarısında akademik camiada ve akademi haricinde üretilen yayınlarda gençliğe çok az değinilmiştir, devletin ideolojisi tarafından "problemlili ve tehlikeli" olduğu düşünülen gençlik olayları başta olmak üzere hemen hemen gençlikle ilgili birçok sahada tam bir suskunluk durumu söz konusu olmuştur.

1985 yılının Birleşmiş Milletlerce bütün dünyada "Gençlik Yılı" olarak kutlanmasının ve bu senelerden başlayarak ülkemizdeki politikanın ve sosyal baskının kısmi olarak rahatlamasının neticesinde, gençlikle ilgili konulara alakanın yeniden arttığına şahit olunmuştur. Bu dönemde gençlik dönemindeki sorunlar, gençlerin ebeveynleriyle ilişkisi, gençliğin gelecek endişesi ve beklentisiyle ilgili tavırları, gençlikle akrana münasebetleri, nesiller arası iletişim sorunları gibi hususların en fazla ele alınan konular olduğu görülmüştür. Bu evrede ön plana çıkan bir diğer ana konuya, başka ülkelerde yaşamını sürdüren Türk yurttaşlarının birinci kuşak çocukları ve gençleridir. Bu devirde Batı ülkelerinde gurbetteki işçi ailelerinin çocuklarının ve yurt dışından ülkemize kesin dönüş yapan ailelerin çocuklarının uyum problemlerini belirlemeye yönelik araştırmalar sürat kazanmıştır.

1985 ile 1988 senelerinde, gençlikle ilgili çalışmaların nitelik açısından bu kadar önemli bir değişme göstermesinin yanında, nicelik bakımından da artması, Cumhuriyet tarihinde yapılan bütün yayınların hemen hemen %20'sinin üretilmesini sağlamıştır (Yaman, 2013, s. 119-121). Ülkemizin deneyimlediği siyasal şiddet döneminin ardından 1980'li senelerde gençlerin problemlerini belirlemeye dönük survey türü çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, Gökçe (1984) "*Ortaöğrenim gençliğinin beklenti ve sorunları*" isimli araştırmasında "okul, üniversiteye giriş, boş zaman uğraşlarının ve rehberlik hizmetlerinin yetersizliği, üniversiteye girememe korkusu" vs. sorunları önemli problemler olarak belirlemiştir. 12- 24 yaş arasındaki geniş bir grup üstünde yapılan bir başka araştırmada "cinsellik, ekonomik, serbest zaman ve kişilik" gibi boyutlarda problemler belirlenmiş ve son derece geniş, farklı değişkenler ile çeşitlenen problemlerden bahsedilmiştir

(Ünver vd., 1986). Bu araştırmalar büyük oranda MEB'in desteğiyle yapılmıştır (Çok ve Çelen, 2001, s. 167-168).

Tezcan'ın gençlik sosyolojisi çerçevesinde gençlerin farklı problemlerini ele aldığı görülmüştür. “*Memleketimizin yükseköğretim kurumlarında öğrenci hareketleri ve ortaya çıkardığı sorunlar*” (1969), “*Kuşaklar çatışması*” (1981), “*Yurt dışından dönen gençlerin uyum sorunları*” (1987), “*Gençlik sosyolojisi yazıları*” (1991), “*Boş zamanlar sosyolojisi*” (1993), “*Gençlik sosyolojisi ve antropolojisi araştırmaları*” (1997) vb. kitaplar Tezcan'ın gençlik sosyolojisine yaptığı katkılardır. Türk gençlerinin değişme olgusunu Cumhuriyet'ten bugüne ele alan Tezcan (2000) 1923-50'li senelerdeki Türk gençliğini çoğulcu ve demokrasiden yana, 1960'ların gençlerini devrimci, 1970'lerin gençlerini siyasileşmiş, 1980'lerin gençlerini tüketici, 1990'ların gençlerini apolitik, şiddete temayüllü ve küresel temayüllü şeklinde adlandırmıştır.

1985 senesi dünyada “gençlik yılı” şeklinde kutlandığı için ülkemizde de gençlik ile alakalı farklı bilimsel toplantılar gerçekleştirilmiştir. Selçuk Üniversitesi'nin düzenlediği gençlik kongrelerinden bir tanesi de milletler arası seviyede (I. Milletlerarası Gençlik Kongresi Tebliğleri, 1987), öteki iki tanesi de milli seviyededir (I. ve II. Milli Gençlik Kongresi Bildirileri, 1985; 1986). Bildirilerin toplandığı kitaplarda bu çalıştaylarda genel olarak gençlik ve milli değerlerle ilgili bildiriler sunulmuş ve bürokratlar da toplantıya katılmıştır.

1990-2000 senelerinde, gençlikle ilgili çalışmalarda kitapla makale sayısı bakımından göreceli bir azalmanın bulunduğu, lisansüstü tez çalışmalarının ise geçmişe göre arttığı anlaşılmaktadır. Gençlikle ilgili çalışmalar yapan birçok araştırmacı için 1990'lı yıllar ile başlayan yeni dönem; gençliğin özgürleştiği, düşünce ve aksiyon manasında niteliksizleştiği ve “Özal gençliği, depolitik gençlik, apolitik gençlik” şeklinde ifade edildiği, amacı olmayan bir gençliğin ortaya çıktığının düşünürlerce savunulduğu bir zaman dilimidir. Bu yıllar arasında bilhassa meslekle, kariyer planlamasıyla ve eğitim kalitesini artırmayı temel alan eserlerde bir artış yaşanmıştır; gençlikle bağımlılık, alkolle uyuşturucunun kullanılması, suç oranlarındaki artış, intiharla şiddet arasındaki ilişki incelenmiştir. Yine bu dönemde Türkiye'de artışa geçen İslamcı politikanın bir yansıması olarak dini hassasiyeti olan ve “İslamcı” gençlik üstüne araştırmaların da arttığına şahit olunmaktadır; bunlara koşut olarak artan “Atatürk ve gençlik” konulu araştırmaların da ön plana çıktığı görülmektedir. Bu çalışmaların ülkemizde gençlik temasının Cumhuriyet tarihinde siyasi iklimle ilgili olarak ele alındığına ilişkin bir kanıt olarak okunabilmektedir (Yaman, 2013, s. 121). Bunlar başta belirtilen milli-devletin oluşturduğu ve toplumun devamlılığını temin edecek gençlik efsanesi ve idealiyle örtüşmektedir.

Gençlikle ilgili araştırmalar çerçevesinde önemli bir araştırma da Kentel'in (1995) “*Türkiye'de 1990'lar gençliği*” isimli çalışmasıdır. Çalışma, 1980 sonrası gençliği değerlendiren ilk araştırmalardan birisi olması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmanın gençlik alan yazınına bir diğer önemli katkısıysa, görüşülen 1078 kişinin üniversitede öğrenim gören, lisede öğrenim gören ve iş yaşamındaki gençlerden seçilmesi ve yalnızca anket verileriyle yetinilmeyip, bu üç gruptan müteşekkil odak grup görüşmeleriyle sağlanan verilerin çeşitliliğinin sağlanmasıdır (Yaman, 2013, s. 130-131).

Gençlik profilini ele alan yayınların yanı sıra, gençlik alt kültürlerinin de araştırılması gençlikle ilgili önemli verileri ortaya koymaktadır. Gençlik sosyolojisinde, gençlik alt-kültürleri çerçevesinde Doğan'ın (1994) “*Bir alt kültür olarak Ankara Yüksel Caddesi gençliği*” isimli çalışması, alan yazında alt-kültür analizi bakımından bir ilktir. Doğan, günlük yaşamın büyük bir kısmını Yüksel Caddesi'nde geçiren 80 genç ile yaptığı anketlerin neticesinde giyinme biçimleri, müzik zevkleri, yeme içme alışkanlıkları ve arkadaşlık ilişkileriyle toplumun kültüründen farklılaşan bir gençlik alt- kültürü oluşturan gençlerin kim olduğuyla ilgili ayrıntılı bir değerlendirme yapmıştır (Yaman, 2013, s. 134).

Gençlik alt-kültürleri çerçevesinde başka bir araştırma ise Burcu'nun (1997) “*Çıracak ve kalfa, gençlik altkültür grubu hakkında sosyolojik bir araştırma*” isimli doktora tezidir. Burcu, Ankara'daki iş ortamlarından günlük ilişki şekillerine, dinlenen müziklerden kendi içlerinde kullandıkları dile değin birçok değişik konuda kalfayla çırak gençlik alt-kültürünün niteliklerini incelemiştir. Bu çalışma, öğrenimlerini sürdüremeyerek iş yaşamına erkenden atılan gençlerin toplumsal profili bakımından alan yazına önemli katkılarda bulunmuştur.

Gençlikle iş yaşamı üstüne gerçekleştirilen araştırmalar arasında Güler'in (1997) “*Kentleşme sürecinde gençlik*” isimli çalışması dikkat çekicidir. Araştırmayı önemli hale getiren husus, Güler'in yalnızca iş hayatındaki gençler ile değil, üniversitede öğrenim gören gençler ile de anketler yapması ve şehirleşme evresinde okuyan ve çalışan gençler arasında kıyaslamalı bir analizi hedeflemesidir. Bu sayede araştırma, gençlerin kültürel alışkanlıklarından ebeveynleriyle kurdukları ilişkilere, para harcama şekillerinden eğlenme biçimlerine ve evliliği algılamalarına dek birçok değişik sahada kıyaslamalı bir gençlik okumasına olanak vermiştir (Yaman, 2013, s. 131-135). Gençlik sosyolojisi araştırmalarına ışık tutan bir diğer çalışma da Tekeli'nin (1998) “*Tarih bilinci ve gençlik*” başlıklı araştırmasıdır. Farklı Batı ülkelerinde devam ettirilen bir çalışmanın Türkiye boyutunu teşkil eden bu araştırmada gençlerin tarih bilinciyle tarih öğretiminin tutarlı olmadığı anlaşılmıştır. Gençliğin eğitimi ve öğretimi hususunda çok az araştırmanın yapıldığı düşünüldüğü zaman söz konusu araştırma çok önemlidir (Çok ve Çelen, 2001, s. 173).

2000'li senelerden sonra, gençlikle ilgili olarak devam ettirilen araştırmaların nitel bakımdan çeşitlenerek farklı konuların gençlik sahasına dahil edildiği ve nicel bakımdan artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Son dönemlerde bilhassa gençlerin işsizliği, gençlikle değer ilişkisi, gençliğin gelecek endişesi-beklentisi, gençlerin teknolojik gelişmeler etrafında internet, sosyal medya ve sanal dünyayla münasebeti, gençlikle tüketicilik ilişkisi, gençler arasındaki altkültürler son zamanların ön plana çıkan başlıklarıdır. Bunların yanı sıra ülkemiz gençliği üstüne gerçekleştirilen alan çalışmalarında da izafi bir artışın bulunduğu gözlenmektedir; gençlerin kimlik arayışını, kültürlerini, ferdi ve sosyal isteklerini konu alan çalışmaların ön plana çıktığı anlaşılmaktadır (Yaman, 2013, s. 122). Gazi Üniversitesi'nin destekleyip yayımladığı “*Türk üniversite gençliği araştırması: üniversite gençliğinin sosyo-kültürel profili*” (2003) isimli araştırma, 2000'lerin üniversitede okuyan gençliğini anlamak bakımından önemlidir.

Gençler arasında “öteki” olarak belirtilebilecek grupların ele alınması bakımından önemli olan bir çalışma da Küntay ve Erginsoy'un (2005) “*İstanbul'da on sekiz yaşından küçük ticari 'seks işçisi' kız çocukları*” isimli araştırmasıdır. Çalışma alanı olan İstanbul'da hemen hemen 30 genç kadın ile derinlemesine görüşme ve odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, genç kadınların yaşadığı dramı sergilercesine; aile yapılarından fuhuşa kaymalarına, dinsel inançlarından evlilikle aile kurumuna bakışlarına, madde bağımlılığından müşteri profiline, gündelik alışkanlık ve davranışlarından gelecekle ilgili beklentilerine dek birçok sorunun yanıtı aranmıştır (Yaman, 2013, s. 132). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) (2008) “*İnsani gelişme raporu: Türkiye'de gençlik*” isimli araştırmasında ülkemizde gençlik siyaseti, gençlerin eğitim imkanları, gençlerin sağlık göstergeleri, gençlikle işsizlik, katılımı gelecek vizyonu temaları ele alınmıştır. Sivil toplum teşkilatı olan Milli Türk Talebe Birliği (MTTB)'nin yaptırdığı “*Üniversite gençliği araştırması. Türkiye'deki üniversite gençliğinin profili*” (Sancar ve Yıldız, 2010) adlı araştırma da gençlik sosyolojisi için veri sağlamaktadır.

Gençlikle ilgili araştırmalar çerçevesinde bir başka çalışma da Lüküslü'nün (2009) “*Türkiye'de “gençlik miti”: 1980 sonrası Türkiye gençliği*” isimli çalışmasıdır. Lüküslü, hemen hemen 4 sene devam eden ve 80 genç ile derinlemesine görüşme gerçekleştirip ulaştığı veriler sonucunda; 1980'den sonraki genç nesile ilişkin herkes tarafından kullanılan “kayıp kuşak” tanımlamasının tam tersi yönde bir neticeye ulaşmıştır. Lüküslü'ye göre, 1980 sonrası gençlik

“vurdumduymaz veya kayıtsız değil, aksine problemlerden ve yaşananlardan endişeli”dir ve meydana gelen bu durum gerçekte bir apolitizmden çok “edilgen bir direniştir”. Gençliğin kendilerine, politikaya, dine, aile yaşamına ve gelecek dizaynlarına ilişkin değişik değerlendirmeler ile örülen alan bulguları da Lüküslü’nün varsayımını doğrulamaktadır. Bu çalışması ile Lüküslü, 1980 darbesinden sonra sık sık tenkit edilen gençlere değişik bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Gençlik sosyolojisi bakımından globalleşme sürecinde tüm devletleri etkileyen bilhassa üniversite mezunları arasındaki işsizliğini ele alan ve birinci basımı 2011 senesinde yapılan; Bora vd. (2011) tarafından kaleme alınan “*Boşuna mı okuduk? Türkiye’de beyaz yakalı işsizliği*” adlı araştırma önemlidir. Araştırmada büyük bir kısmı Ankara’da olan “beyaz yakalı işsiz” 47 kişi ile derinlemesine mülakat, üniversite son sınıf öğrencisi 10 kişilik bir grup ile de odak grup mülakatı yapılmıştır, 9 kişi de yazılı sorulara yanıt vermiştir (Bora vd., 2012, s. 8-10). Üniversiteyi bitirmenin ayrıcalıklı olmak ve sınıf atlamak anlamına gelmediği bu araştırma ile anlaşılmıştır.

Gençlik sosyolojisi çalışmalarında, kimlik çalışmaları bilhassa globalleşmenin yoğunlaştığı 2000’lerden sonra genel olarak bir artış söz konusu olmuştur. Bunun dışında, yöntem bilimsel bakımdan 2000’lerin ardından yine sosyolojik çalışmalarda popülerleşen nitel mülakatlara dayanan araştırmaların gençlik sosyolojisi araştırmalarında da kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu süreçte gençlerin dini yaklaşımları ve tutumları anlaşılacak üzere de çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu çerçevede 60 öğrencinin örneklemine oluşturduğu Avcı’nın (2012) “*İstanbul’da dindar üniversite gençliği iki dünya arasında*” isimli araştırması konuya açıklık getirmesi açısından değerli bir çalışmadır. Bu tarz çalışmaların öncüsü olarak kabul edilebilecek olan nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı ve dindar üniversite gençleri Göle’nin (1993) UNESCO desteğiyle oluşturduğu ve kitaplaşan “*Modern mahrem medeniyet ve örtünme*” çalışmasıdır. Araştırmanın sunum yazısında Göle, hedefinin “İslamcı kızların gözlemlenebilen hareketlerinden yola çıkılıp, çağdaşlık ve İslam sorununa yeni bir açılım katmak” olduğunu belirtmektedir (Göle, 1993, s. 9). Gençlik alt-kültürü çalışmalarından bir örnek ise Yaman’ın (2013) doktora tezidir. Bu eser “*Apaçi gençlik, gençlerin toplumsal davranış ve yönelimleri: İstanbul’da ‘apaçi’ altkültür grupları üzerine nitel bir araştırma*” adıyla yayımlanmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesinde, “alt kültür” terimi ele alındıktan sonra, “apaçi” kavramının tarihi kökeninde Fransa’yla ABD’deki apaçılık ve ülkemizdeki “apaçi” terimi ele alınmıştır.

Gençlik sosyolojisi ile toplumsal hareketler sosyolojisi bakımından, Haziran 2013’te meydana gelen Taksim Gezi Parkı eylemleri bir milat olarak değerlendirilebilmektedir. 2011 yılından başlayarak Avrupa ve Amerika, Arap Baharı’ndaki yeni toplumsal hareketlerin Türkiye versiyonu Gezi Parkı gösterileridir. Tüm toplumsal hareketler birbirinden değişik gerekçe ve içerikler taşımış olsa da değişik devletlerde ve değişik zamanlardaki yeni toplumsal hareketlerin baş aktörü gençliktir. Gezi Parkı sürecinde ve hemen sonrasındaki bu yeni sosyal hareket ile alakalı birçok araştırma yayımlanmıştır ve yayımlanmaktadır. 1980’den sonra gençlik edilgin, apolitik ve duyarsız olarak nitelendirilmelerinin ardından “milenyum gençliği” ya da “Y kuşağı gençliği” şeklinde isimlendirilen gençliğin Gezi eylemleri, düşünürleri ve toplumu heyecana getirmiştir. Bu bağlamda, Y kuşağı gençlik analizleri, literatüre girmiştir. Ülkemizdeki gençlik sosyolojisi araştırmalarında daha önce kullanılmayan nesil analizinin, Gezi Parkı eylemlerinden sonra alan yazına girdiği belirtilebilir. Avrupa ve Amerika sosyolojisinde gençlikle ilgili analizler nesiller üstünden yapılırken, ülkemiz sosyolojisinde nesil analizi araştırmalarının sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Bu çerçevede, Gezi Parkı gösterileri, ülkemiz gençlik sosyolojisinde “nesil” teriminin farkında olunmasına ve bu yönde araştırmaların sayısının artmasına vesile olduğu belirtilebilir. Bayhan’ın (2014) “*Milenyum veya Y kuşağı gençliğinin sosyolojik bağlamı*” başlıklı çalışması, gençliğin nesil analizi merkezinde irdelendiği bir araştırmadır.

Gezi Parkı eylemleri ile alakalı birçok yayın olmasına karşın Saltık’ın (2013) “*Diren sosyolojisi. Gezi olaylarına sosyolojik bakışlar*” isimli çalışması sosyolojik bakış açısıyla gerçekleştirilen

analizleri içermektedir. Gezi olayları ile alakalı yayınların birçoğunda genel olarak öznel perspektifle ideolojik tavır söz konusudur. Toplumsal hadiselerin incelenmesindeki öznel perspektif riski, hadiselerin üstünden geçen zaman ile beraber bütün değişkenlerin değerlendirilmesi çerçevesinde azaltabilmektedir. 1968'deki gençlerin gösterilerinin, sadece eylemlerin meydana geldiği tarihten 30 sene sonra daha nesnel değerlendirildiği düşünülür ise, toplumsal hadiselerin analizi için belli bir vaktin geçmesi gerekli görülebilir. Toplumsal hadiselerin tek boyutu olmadığı, çok değişkenli ve sebepli olduğu gerçeğinden hareket ile, hadiselerin diyalektik düşünümSELLİKLE araştırılması daha geniş bir çerçeve sunabilmektedir.

Yurt dışı literatüre, özellikle Batı ülkelerinin literatürü incelendiğinde '68 kuşağı ile ilgili çalışmalar ve bu dönem ile ilgili olarak gençlerin tutumları, beklentileri, kendileri ve ülkeleri için gelecek kaygılarının ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Fransa, İtalya, İspanya'da özellikle gençlik çalışmalarının kırsal kesim ile metropolde yaşayan gençlerin yaşam şekillerini inceleme ve kıyaslama üzerine çalışmalar karşımıza çıkmaktadır (Ball ve Macrae, 2000). Özellikle 2000'ler öncesi sıklıkla yer verilmiş olan bu çalışmalarda metropolde yaşayan gençlerin ve onların sorunları üzerinde daha fazla durulurken kırsal alanlarda yaşayan gençlerin çoğu zaman "ihmal edildiği" belirtilmektedir. Bu çalışmalarda gençlik üzerine araştırmalar yaparken gençlerin bir bütün olarak ele alınması değil her kesimin kendi sosyal ve ekonomik ortamına göre değerlendirmenin daha sağlıklı sonuçlar vereceği üzerinde durulmuştur (Cuervo ve Wynn, 2012, s.67-89). 2000'ler sonrası ise özellikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri literatürüne bakıldığında gençlerin internet ve sosyal medya gibi mecralarda geçirdikleri sürelerin tartışılması, sağlıklarına zararlı olacak alışkanlıklara yönelme sebepleri ve bunların önüne geçilebilmesine yönelik öneriler, boş vakit çalışmaları, inançsal yaklaşımları, kimi zaman da politik bakış açıları ve göçmenlik ile ilgili konulara yaklaşımlarının anlaşılmasına çalışıldığı gözlemlenmektedir (Wierenga, 2009).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Gençlik sosyolojisi araştırmaları, bir ülkenin ekonomik, politik ve toplumsal durumu ile ilgili durumunu gençlerin gözünden anlama olanağı tanımaktadır. Ülkemizdeki sosyolojik araştırmaların tarihi çerçevede ilgilendiği hususlar dönemin toplumsal ve kültürel şartlarına göre değişir. Benzer temayül, gençlik sosyolojisi araştırmalarında da gözlenmektedir. Bir dönem köy sosyolojisi araştırmaları öncelikli olmuş iken, değişen sosyal yapıya koşut olarak kentleşme ile beraber şehir sosyolojisi ile şehrin başat inceleme konusu olduğu anlaşılmaktadır. Gençlik sosyolojisinde de ülkemiz toplumundaki değişmeye paralel olarak şehir ve gecekonduadaki gençler üstüne çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Gençlerin eylemleri ve toplumdaki ayrışma etrafında gençlik sosyolojisi araştırmalarının politika sosyolojisine odaklandığı görülmektedir. Globalleşme ve yerelleşme konularının ülkemizdeki tesirinin yansımaları gençlik sosyolojisindeki araştırmalarda gözlemlenmektedir.

Osmanlı Devleti'nde başlayan modernleşme ve yenileşme çabalarından gençliği ayrı tutmak imkansızdır. Bu çerçevede, Jön Türklerden başlayıp Cumhuriyet dönemi de dahil olmak üzere gençlik bir efsane olarak görülmüş ve kurtarıcılık görevi gençlere verilmiştir. Klasik dönem toplum bilimcilerinin araştırmalarında da görüldüğü üzere "ideal ve ahlâklı gençlik" ve "adab-ı muaşeret kurallarını" bilen kuşaklar yetiştirmek amacına uygun "öğüt verici" kitaplar yayımlanmıştır.

Dünyada ve ülkemizde gençlikle ilgili çalışmalar 1950'li senelerden sonra bilhassa 1960'lı yıllarda yoğunluk kazanmıştır. 1968 senesi dünyadaki gençlik hareketlerinin ülkemizde de başlamasına neden olmuştur. 1968 gençlik olayları dünyada sona erdiği halde ülkemizde 1970'ler boyunca sağ ve sol kamplaşmaları ve çatışmaları biçiminde anarşiye dönüşmesi, gençlik sosyolojisi araştırmalarının bu çerçevede odaklanmasını neden olmuştur. 1980 askeri darbesinden sonra toplumda siyasal şiddet bitmiş, 1985 senesinin dünyada ve ülkemizde gençlik senesi olarak

kutlanmasının etkisi ile gençlik sosyolojisi araştırmalarında, devletin desteklediği projeler başta olmak üzere artış kaydedilmiştir. 1980 kuşağı, sosyolojik bağlamlarından esinlenilerek “apolitik” ve “duyarsız” olarak tanımlanmıştır.

Gençliği ülkemizin geçirdiği sosyal değişimlerden soyutlayıp ele almak imkansızdır. 1980’deki darbeden sonra toplumdaki sağ-sol kutuplaşması, göreceli olsa da çatışmaya yol açması bakımından bitmiştir. Bu evrede, 1989 senesinde Berlin Duvarı’nın yıkılması ile sosyalist-komünist düşüncenin artık alternatif olamayacağı görülmüş, tek kutuplu neo-liberal anlayış kurulmuş fakat 1990’lı yıllarda ülkemizde etnik kutuplaşmayla terör eylemleri de başlamıştır. Sağ-sol, Türk-Kürt, Alevi-Sünni, laik-anti-laik gibi çatışma hatları bazen toplumu krizlere sürüklediği gözlemlenmiştir. Bu çerçevede, aktör olarak kullanıldığı yanılsamasına düşen fakat, nesneleştirilen gençler, tarihin tüm dönemlerinde bulunmaktadır. Ülkemizin bu özel durumu ve globalleşme-yerelleşme dinamikleri toplum bilimdeki kimlik sosyolojisi araştırmalarının artmasına vesile olmuştur. Kimlik merkezli araştırmalar gençlik sosyolojisindeki son dönem eğilimleri arasındadır.

Dünyadaki gençlik araştırmaları nesil tasnifi ve kıyaslaması çerçevesinde yapılırken, ülkemizdeki araştırmalarda nesil merkezli analizler 2013 senesindeki Gezi olaylarından sonra ve bu olayların tesiriyle yapılmıştır. Bu çerçevede, postmodern zamanların “Milenyum kuşağı gençliği” analizleri ileriki dönemler için önemlidir. Çalışmalar kullanılan yöntemler açısından değerlendirildiğinde sosyoloji metotlarındaki popüler eğilim gençlik sosyolojisi araştırmalarında da gözlemlenmektedir. Dünyada ve ülkemizde pozitivist paradigma çerçevesinde niceliksel araştırmalar kullanılırken, son zamanlarda yorum bilimsel paradigma ön plana çıkmaktadır.

Yüksek bir genç nüfusa sahip olan ülkemizde gençlerin mevcut durumları, değerlendirmeleri ve bakış açılarının yanı sıra gelecek ile ilgili beklentileri, umut ve hayallerinin anlaşılması toplumu anlayabilmek açısından oldukça önemli gözükmektedir. Eğitim sisteminden aile yapısına, ekonomik durumdan politik alana kadar bir toplumu ilgilendiren her alanla ilgili gençlerin değerlendirmelerine yerilen araştırmaların çoğalması toplumsal yapının objektif bir resmini çekerek gelecek nesillerin refahı için gerekli düzenlemelerin yapılması açısından değerlidir. Bu çalışmanın gençlik sosyolojisine ilgi duyan, bu alanda araştırma ve çalışma yapmak isteyen kişilere fayda sağlaması umulmaktadır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Abadan, N. (1961). *Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetleri (Ankara yüksek öğretim gençliği üzerinde bir araştırma)*. A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Atalay, B. (1979). *Köy gençliği üzerinde sosyolojik bir araştırma: Büyükgeçit Köyü araştırması*. Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Avcı, Ö. (2012). *İki dünya arasında İstanbul’da dindar üniversite gençliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ball, S., M. Maguire & S. Macrae. 2000. *Choice, Pathways and Transitions Post-16. New Youth, New Economies in the Global City*. London, New York: Routledge.
- Bayhan, V. (2003). *Genç kimliği: Üniversite gençliğinin sosyolojik profili (İnönü Üniversitesi uygulaması)*. İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Bora, T., Aksu, B., Erdoğan, N. & Üstün, İ. (2012). *Boşuna mı okuduk? Türkiye’de beyaz yaka işsizliği*. İletişim Yayınları.
- Bourner, T. (1996). The research process: Four steps to success. Greenfield, T. (Ed.), *Research methods: guidance for postgraduates* (pp. 7-11). London: Arnold.

- Bozkurt, V. (2000). *Püritanizmden hedonizme yeni çalışma etiği*. Alesta Yayınları.
- Burcu, E. (1997). Çıracık ve Kalfa Gençlik Alt Kültür Grubu Hakkında Sosyolojik Bir Araştırma. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burcu, E. (1999). Köy Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Rize-Armağan Köyü Gençliği. *Sosyoloji Dergisi*, (7), 45-76.
- Cuervo, H. & J. Wyn. (2012). *Young People Making it Work. Continuity and Change in Rural Places*. Melbourne: Melbourne University Press.
- Çok, F. & Çelen, N. (2001). Türkiye’de gençlik: Gençlik araştırmalarına dayalı bir inceleme. B. Onur (Ed.), *Dünyada ve Türkiye’de Değişen Çocukluk, III. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi* içinde (s. 163-194). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Doğan, İ. (1994). Bir alt kültür olarak Ankara Yüksel Caddesi gençliği. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ergil, D. (1980). Türkiye’de terör ve şiddet. Yapısal ve kültürel kaynakları. Turhan Kitabevi.
- Erişçi, L. (1938). *Türkiye’de gençlik meselesi*. İstanbul: Korgunal Basımevi.
- Gökalp, Z. (1997). *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, haz. R. Kardaş. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gökçe, B. (1976). *Gecekondu gençliği*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Gökçe, B. (1984). Orta öğretim gençliğinin beklenti ve sorunları. MEB Yayınları.
- Göle, N. (1993). *Modern mahrem medeniyet ve örtünme* (4. Baskı). Metis Yayınları.
- Güler, M. (1997). *Kentleşme sürecinde gençlik*. Ümit Yayıncılık.
- Gürses, F. & Gürses, H. B. (1979). Dünya’da ve Türkiye’de gençlik. İstanbul Der Yayınları.
- Keleş, R. & Ünsal, A. (1982). *Kent ve siyasal şiddet*. AÜ SBF basın ve yayın yüksek okulu basımevi.
- Kışlalı, A.T. (1974). Öğrenci Ayaklanmaları. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Küntay, E. & Erginsoy, G. (2005). *İstanbul’da on sekiz yaşından küçük ticari “seks işçisi” kız çocuklar*. Bağlam Yayınları.
- Lüküslü, D. (2009). *Türkiye’de “gençlik miti” 1980 sonrası Türkiye gençliği*. İletişim Yayınları.
- Ozankaya, Ö. (1966). Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimleri. Doktora tezi. Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları.
- Özer, S. & Yıldız, S. (2010). *Üniversite gençliği araştırması: Türkiye’deki üniversite gençliğinin profili*. Milli Türk Talebe Birliği.
- Saltık, E. (Ed.). (2013). *Diren sosyoloji: Gezi olaylarına sosyolojik bakışlar*. Kaldırım Yayınları.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tezcan, M. (1969). Memleketimizin yüksek öğrenim kurumlarında öğrenci hareketleri ve ortaya çıkardığı sorunlar. Başnur Matbası.
- Tezcan, M. (1981). *Kuşaklar çatışması, okuyan ve çalışan gençlik üzerine bir araştırma*. Kadıoğlu Matbaası.
- Tezcan, M. (1987). *Yurt dışından dönen gençlerin uyum sorunları: eğitim sistemi ve çevre uyumları*. Engin Yayınevi.

- Tezcan, M. (1991). *Gençlik sosyolojisi yazıları*. Gündoğan Yayınları.
- Tezcan, M. (1997). *Gençlik sosyolojisi ve antropolojisi araştırmaları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tezcan, M. (2000). *Sosyo-kültürel değişim sürecinde Türkiye'deki gençlik: Türkiye'de ve Avrupa'da gençlik*. Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- UNDP (2008). *İnsani gelişme raporu. Türkiye 2008. Türkiye'de gençlik*.
- Ünver, Ö., Tolan, B., Bulut, I., Dağdaş, C. & Nirun, N. (1986). *12-24 yaş gençlerin sosyo-ekonomik sorunları*. Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Matbaası.
- Yaman, Ö. M. (2013). Türkiye'de gençlik sosyolojisi çalışmalarına dair bibliyografik bir değerlendirme. *Alternatif Politika*, 5(2), 114-138.
- Wierenga, A. (2009). *Young People Making a Life*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

STRUCTURED ABSTRACT

One of the subfields of sociology, known as "Youth Sociology," analyzes the concept of youth within a sociological framework, on both the micro and macro levels. The purpose of this study, conducted using the literature review method, is to present a compilation of research and studies conducted on young people in our country from the early Republican period to the recent past. Understanding the situations, problems, and approaches to life of young people, who are considered the future of a country, provides insight into the overall state of the social structure. In Türkiye, youth and the concept of youth have been examined not only from a sociological perspective but also as subjects within the realms of education and psychology. The exploration of youth and the phenomenon of youth from a sociological standpoint in both Türkiye and around the world began post-World War II, with a notable increase following the student movements of 1968. Throughout the 1970s, research within the field of youth sociology continued, and the interest in youth-related issues from a sociological perspective grew with the recognition of Youth Year in 1985 in Türkiye.

It is more practical to view studies within the realm of youth sociology in conjunction with youth studies for a comprehensive analysis. According to a study by Yaman in 2012, there have been over 5000 publications related to youth in Türkiye between 1923-2012. This includes 2500 articles, 1500 theses, and 1000 books. It was discovered that studies surrounding youth were not solely confined to academia, with nearly half of the studies originating from sources outside of academic institutions. Among academic publications, the majority fell within the social sciences field, with educators contributing heavily to these publications. The fields primarily related to education were followed by psychology, sociology, social work, and theology (Yaman, 2013, p. 116-117).

Based on the information provided in the Turkish Youth Studies Bibliography, it is evident that scientific research primarily focuses on various themes related to youth, including youth problems, generational conflict, youth education, youth culture, and identity issues. Non-academic studies tend to emphasize advising and shaping youth ideologically with the goal of idealizing youth and the youth period. This approach has become a common practice among authors who have studied youth from 1923 to the present day. Interest in youth-related issues throughout the history of the Republic often reflects a conceptual attitude and an expectation centered on youth-related responsibilities. Changes in political and social contexts, especially during times of political upheaval such as military coups, have influenced the portrayal of youth. This dynamic relationship between political and social changes has impacted the production of studies related to youth over time.

Youth sociology research provides insights into a country's economic, political, and social landscape through the lens of young people. The primary goal of youth sociology research is to understand and interpret young people within a positivist paradigm and scientific framework, implicitly aiming to cultivate "healthy young generations." The subject and scope of studies related to youth have evolved in accordance with societal and scientific frameworks.

In our country, the topics that society is interested in within the historical context of scientific research vary depending on the social and cultural conditions of the time. A similar pattern can also be seen in research on youth sociology. While there was once a focus on research in village sociology, it is now recognized that urban sociology, in alignment with the evolving social structure due to urbanization, has become the primary area of study. Alongside changes in society, research on young people in urban areas and shantytowns is also being conducted within the field of youth sociology. It is apparent that research in youth sociology is concentrated on political sociology related to the activities of young individuals and the societal divisions. Observations suggest that the influence of globalization and localization in our country is reflected in research within youth sociology, with a particular emphasis on identity.

It is impossible to isolate and consider youth separately from the social changes our country has experienced. The polarization between the right and left in society following the 1980 coup, although relative, has led to conflict. After the fall of the Berlin Wall in 1989, it became clear that socialist-communist ideology was no longer a viable alternative, leading to the establishment of a unipolar neo-liberal understanding. However, in the 1990s, ethnic polarization and terrorist acts began to emerge in our country. Lines of conflict such as right-left, Turkish-Kurdish, Alevi-Sunni, secular-anti-secular are sometimes exploited to create crises in society. In this context, young people are often mistakenly seen as mere actors but are actually objectified, and have played a role in all periods of history. Our country's unique situation and the influence of globalization-localization have spurred an increase in identity sociology research in the social sciences. Identity-centered research has become a recent trend in youth sociology.

In the global research on youth, studies typically focus on generation classification and comparison, while in our country, analyses centered around generations emerged after the 2013 Gezi protests and the impact of those events. Understanding the "Millennium Generation Youth" of postmodern times is crucial for future studies. Trends in sociology methods, particularly in youth sociology research, show a shift towards interpretive scientific paradigm rather than the positivist approach. In a country with a significant youth population, grasping the current situations, evaluations, perspectives, expectations, hopes, and dreams of young people about the future is vital in understanding society. Increased research on young people's evaluations in various societal aspects, from education and family structure to economic situation and politics, can provide valuable insights into the social structure and inform necessary adjustments to ensure the welfare of future generations. This study aims to benefit individuals interested in youth sociology and those looking to conduct research and explore this field.

Key Words: Youth, Youth Sociology, Youth Studies, Youth Research.